

POSTANOWIENIE

Dnia 4 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania A.K. i P.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie
o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 4 marca 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Krakowie z dnia 9 stycznia 2025 r., sygn. akt III AUa 138/21,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**II. zasądza od A.K. i P.K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziału w Krakowie kwotę po 240,00 (dwieście
czterdzieści) złotych, wraz z ustawowymi odsetkami za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia
do dnia zapłaty - tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

DS

UZASADNIENIE

Decyzją z 11 czerwca 2019 r. (nr 7966/2019), na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 5, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2017 r., poz. 1778, z późn. zm.), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie

stwierdził, że A.K., jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność u płatnika składek P.K., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 listopada 2012 r. do 7 maja 2017 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 3 grudnia 2020 r. (sygn. akt VII U 3295/19), wydanym w sprawie A.K. i P.K., z odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie, o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż A.K. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność u płatnika składek P.K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od 1 listopada 2012 r. do 9 czerwca 2013 r., w pozostałym zakresie odwołanie oddalił zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego między stronami.

Na skutek apelacji odwołujących, co do punktu drugiego zaskarżanego wyroku, Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 9 stycznia 2025 r. (sygn. akt III AUa 138/21), oddalił apelację i zasądził od A.K. i P.K. na rzecz organu rentowego kwoty po 120 zł, tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego wywiedli odwołujący, zaskarżając w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie, zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, których uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to:
 1. art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz 382 § 1 k.p.c., polegające na pominięciu przez Sąd Apelacyjny części materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji, a to okoliczności, że fakty podniesione przez skarżącą w odwołaniu od decyzji ZUS, w szczególności faktu wykonywania przez skarżącą czynności jako osoba współpracująca, zeznań skarżących oraz niewskazanie na jakich dowodach Sąd Apelacyjny wydał swoje rozstrzygnięcie. Uchybienie to ma istotny wpływ na wynik postępowania, gdyż z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie dało się

- odczytać, jaki stan faktyczny - jakie dowody - stanowiły podstawę i rozstrzygnięcia, co uniemożliwia kontrolę kasacyjną - uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia;
2. art. 378 § 1 k.p.c. w zw. art. 327¹ §1 pkt 1 k.p.c., polegające na nierozpoznanie zarzutów apelacji, tj. naruszenia art. 233 k.p.c. (punkty a do i apelacji) i oparciu się jedynie na stwierdzeniu, że Sąd Okręgowy nie dopuścił się ich naruszenia, podczas gdy sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenie wyprowadzanie wniosków doprowadziło do nieprawidłowo ustalonego stanu faktycznego, a co za tym idzie oddalenia apelacji, a także nierozpoznanie podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 473 k.p.c., co miało wpływ na rozpoznanie sprawy bowiem, to zasadniczo z zeznań skarżących wynikała zasadnicza część materiału dowodowego;
 3. art. 382 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c., polegające na oparciu się przy rozpoznawaniu apelacji na zeznaniach skarżących z postępowania administracyjnego podczas, gdy dyspozycja art. 382 k.p.c. wskazuje jasno, że Sąd II instancji powinien się oprzeć na dowodach zgromadzonych przed Sądem I i II instancji, co miało wpływ na wynik postępowania, bowiem Sąd Apelacyjny przyznał walor wiarygodności tylko tym zeznaniom skarżących, pomijając ich obszernie zeznania złożone na etapie postępowania sądowego przed Sądem I instancji;
 4. naruszenie prawa materialnego, a to przepisów:
 1. art. 8 ust. 11 u.s.u.s., poprzez błędną wykładnię przepisów i mylne uznanie, że dla przyjęcia statusu osoby współpracującej jest stałe i zorganizowane współdziałanie z płatnikiem składek, czego konsekwencją powinien być rozwój firmy i wzrost przychodów, w sytuacji gdy dla uznania osoby za współpracującą, zgodnie z art. 8 ust. 11 u.s.u.s. wymagane jest pozostawanie z krewnymi lub powinowatymi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracowania przy prowadzeniu tej działalności;
 2. art. 8 ust. 11 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 11 ust. 2 u.s.u.s., przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że skarżąca nie współpracowała ze swoim mężem przy prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, gdyż czynności wykonywane przez nią w ramach współpracy miały jedynie

charakter pomocniczy i okazjonalny, a przy tym brak im waloru ekonomicznego, co doprowadziło do odmowy objęcia jej ubezpieczeniami społecznymi, podczas gdy kryteria ciężaru gatunkowego wykonywanych obowiązków, ich częstotliwości przemawiały za uznaniem skarżącej za osobę współpracującą w spornym okresie;

3. art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 11, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 u.s.u.s. w związku z art. 23 i 27 k.r.o., przez jego błędną wykładnię i uznanie, że skarżąca nie podlega ubezpieczeniom społecznym w spornym okresie jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności jej męża, podczas gdy czynności skarżącej miały istotny dla działalności gospodarczej męża ciężar gatunkowy, nie były wtórne w stosunku do działań przedsiębiorcy a zatem wypełniały dyspozycję powołanych przepisów.

W związku z podniesionymi zarzutami, skarżący wnieśli o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego;
2. ewentualnie, uchylenie zaskarżonego wyroku w całości;
3. ewentualnie, w przypadku gdy Sąd Najwyższy uzna zarzut naruszenia przepisów postępowania podniesiony w niniejszej skardze za nieuzasadniony oraz jeżeli podstawa naruszenia prawa materialnego okaże się oczywiście uzasadniona - uchylenie przez Sąd Najwyższy zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie, co do istoty sprawy w ten sposób, że Sąd Najwyższy:
 1. zmieni wyroku Sądu I instancji — Sądu Okręgowego w Krakowie i uzna, że A.K., jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą działalność gospodarczą - płatnikiem składek – P.K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 listopada 2012 r. do 7 maja 2017 r.;
 2. zasądzi od organu rentowego na rzecz odwołujących koszty postępowania apelacyjnego, w tym koszty zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych;

3. zasądzi od organu rentowego na rzecz odwołujących koszty postępowania kasacyjnego, w tym koszty zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych;
4. zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżących kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm prawem przepisanych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego.

Skarżący wnieśli także o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - w związku z okolicznością, że zachodzi oczywista zasadność skargi kasacyjnej w zakresie podniesionego zarzutu naruszenia przepisów prawa materialnego. Zdaniem skarżących Sąd Apelacyjny naruszył zarówno przepisy prawa materialnego, jak i przepisy prawa procesowego, przy czym oczywistość naruszenia przepisu prawa materialnego, uwidacznia się w dokonaniu przez Sąd Apelacyjny całkowicie błędnej wykładni art. 8 ust. 11 u.s.u.s. oraz art. 8 ust. 11 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 11 ust. 2 u.s.u.s., które w konsekwencji doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego wyroku, w tym także naruszenie przepisów postępowania art. 378 § 1 k.p.c. w zw. art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. W ocenie skarżących naruszenie przez Sąd Apelacyjny art. 8 ust. 11 u.s.u.s., poprzez ich błędną wykładnię, ma znaczący, negatywny wpływ na wynik niniejszej sprawy. Poczynienie przez Sąd Apelacyjny błędnej wykładni przepisów, doprowadziło do wydania wyroku oddalającego odwołanie od decyzji. Gdyby jednak Sąd Apelacyjny dokonał prawidłowej wykładni ww. przepisów, wówczas z pewnością apelacje skarżących zostałyby uwzględnione.

W odpowiedzi na wywiedzioną skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku jej przyjęcia do rozpoznania i w każdym przypadku zasądzenie od skarżących na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie mogła zostać przyjęta do merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania strona skarżąca powołała się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej słusznie wskazując, że w takim przypadku należy zawrzeć wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi. Pomimo jednak słusznych uwag teoretycznych strona skarżąca nie wykazała, że w rozpoznawanej sprawie rzeczywiście mamy do czynienia z oczywistą zasadnością wywiedzionej skargi kasacyjnej – w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Odwołanie

się do oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wymaga bowiem nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że strona skarżąca musi wskazać, w czym (w jej ocenie) wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Strona skarżąca powinna więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126 i z 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto, przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji, w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Takiej okoliczności strona skarżąca jednak nie wykazała – nie wykazała bowiem naruszenia przez Sąd odwoławczy (a tym bardziej naruszenia kwalifikowanego) wskazywanych przepisów prawa.

Zwrócić także należy uwagę, że argumenty przywoływane przez stronę skarżącą w znacznej części stanowią polemikę z ustaleniami poczynionymi w sprawie przez Sąd II instancji. Tymczasem zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, nawet zarzucający naruszenia przepisów prawa materialnego, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c., jest *a limine* niedopuszczalny. Sąd Najwyższy nie pełni bowiem roli trzeciej

instancji sądowej, a skarga kasacyjna nie może być wykorzystywana jako instrument pozwalający na kwestionowanie niesatysfakcjonującego stronę rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji.

Z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Przeciwnie, dopuszczalne jest zbiorcze wyrażenie oceny zgłoszonych zarzutów, tyle że przedstawienie wyników dokonanej przez sąd oceny podstaw i wniosków złożonego środka zaskarżenia powinno wskazywać na to, że zostały one przez ten sąd w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia – tak jak to miało miejsce w niniejszej sprawie. Sąd II instancji podkreślił, że w rozpatrywanym przypadku, wymóg pozostawania przez odwołujących się we wspólnym gospodarstwie domowym nie był negowany, zaś spór koncentrował się na przesłance związanej ze współpracą przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Dokonując ustaleń w tej kwestii Sąd Okręgowy oparł się na dowodach z dokumentów oraz zeznaniach odwołujących się w części, w jakiej znalazły potwierdzenie w zeznaniach świadków (zob. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2025 r., I CSK 893/24, Legalis nr 3228813 czy postanowienie Sądu Najwyższego z 12 lutego 2025 r., II PSK 76/24, Legalis nr 3201525).

Zdaniem Sądu II instancji - w świetle pisemnych motywów zaskarżonego wyroku - brak jest uzasadnionych powodów, aby podważyć istnienie logicznego związku pomiędzy treścią przeprowadzonych dowodów, a ustalonymi na ich podstawie w drodze wnioskowania faktami, stanowiącymi podstawę rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy nie tylko wskazał konkretne środki dowodowe, które legły u podstaw poczynionych ustaleń faktycznych, ale także wyjaśnił, w jakim zakresie obdarzono je przymiotem wiarygodności i jakie przesłanki zadecydowały o odmowie przyznania tego waloru części zeznań odwołujących. W nawiązaniu do mocy dowodowej i wiarygodności zeznań odwołujących się warto zauważyć brak korelacji pomiędzy treścią depozycji stron pochodzących z procesu sądowego oraz postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez organ rentowy.

Także naruszenie przez sąd drugiej instancji zasad sporządzania uzasadnienia orzeczenia (aktualnie uregulowanych w art. 327¹ k.p.c. oraz art. 387 § 2¹ k.p.c.) jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, co ma miejsce, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli. Taka sytuacja w rozpoznawanej sprawie jednak również nie miała miejsca. Wbrew ocenie skarżących analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wskazuje na istnienie uchybień konstrukcyjnych, które uniemożliwiają jednoznaczne określenie podstawy faktycznej sprawy i stanowiska prawnego przyjętego w sprawie przez Sąd Apelacyjny (zob. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2025 r., I CSK 3994/24, Legalis nr 3239459).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 108 § 1, art. 98 § 1, 1¹ k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 i w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. 2026 r., poz. 215).

DS.

[SOP]